

IDZIEMY NA WYBORY ZARZĄDU SAMORZĄDU UCZNIOWSKIEGO

SCENARIUSZ ZAJĘĆ

PO ZAJĘCIACH UCZNIOWIE:

- wiedzą jak zorganizować wybory do samorządu uczniowskiego;
- wiedzą, jakie są zasady pisania programu wyborczego, prowadzenia kampanii wyborczej oraz cechy dobrego kandydata;
- rozumieją, czym jest ordynacja wyborcza i z jakich elementów powinna składać się ordynacja wyborów do samorządu uczniowskiego;

GRUPA DOCELOWA:

Uczniowie gimnazjum i liceum.

METODY PRACY:

- burza mózgów;
- dyskusja;
- praca w grupach;
- „latające flipczarty”
- mini wykład.

POTRZEBNE MATERIAŁY:

- flipczarty/brystol/tablica;
- karteczki samoprzylepne;
- markery, długopisy dla każdego;

CZAS: 45 min.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Na jednym flipczarcie narysuj budynek szkoły, na drugim kontury Polski – oba podpisz słowem „wybory” i powieś obok siebie. Rozdaj uczniom po kilka karteczek samoprzylepnych i poproś o wypisanie na nich skojarzeń, jakie mają z wyborami – szkolnymi do samorządu uczniowskiego i ogólnopolskimi: do parlamentu lub prezydenckimi. Na jednej karteczce należy wpisać jedno skojarzenie, a następnie przykleić na właściwy flipczart (max. ilość na jednego ucznia – po 3 na flipczart).

Przeczytaj najczęściej powtarzające się skojarzenia na jednym i drugim flipczarcie. Spytaj uczniów, dlaczego właśnie takie określenia wybrali, a także co może być powodem różnic w postrzeganiu jednych i drugich wyborów? Jakie są realne różnice między obu ich rodzajami (kto uczestniczy, kandyduje, skala, bliskość życia codziennemu) a jakie podobieństwa (wybór przedstawicieli, demokratyczne zasady)?

Podsumuj ćwiczenie stwierdzeniem, że demokratyczne wybory na każdym poziomie są istotne, bo decyzje i działania naszych przedstawicieli dotyczą także nas. Wybory to podstawowy mechanizm demokracji, dzięki któremu możemy decydować o własnej przyszłości. W przypadku wyborów do samorządu uczniowski możliwy wpływ na życie codzienne uczniów jest bardzo duży, gdyż przedstawiciele w nich wybrani mogą wywrzeć realny wpływ na to, co się dzieje w szkole.

(5 min.)

2. Wyłumacz uczniom, że wybory to nie tylko sam akt głosowania, ale cały proces, na który składa się przygotowanie programów partii, kandydatów, prowadzenie przez nich kampanii wyborczej, aktywne uczestnictwo wyborców – dokonanie **świadomego** wyboru (poznanie programów, kandydatów, przemyślenie) oraz oddanie głosu.

Poproś uczniów, żeby wyobrazili sobie idealny proces wyborczy – taki, jaki powinien zachodzić w państwie, które określa siebie jako doskonale demokratyczne. Niech wymienia jego cechy – ich propozycje zapisz na flipczarcie. Powinno się na nim znaleźć przynajmniej kilka z poniższych cech (oczywiście mogą być sformułowane językiem uczniów – ważne, aby dotyczyły istoty sprawy):

- wysoka frekwencja;
- świadomi wyborcy – znają programy, kandydatów, wybierają, mając na uwadze względy merytoryczne;
- profesjonalizm kandydatów – mówią o konkretach, mają programy odpowiadające na rzeczywiste potrzeby społeczności;
- brak nacisków ze strony władz na wyborców/kandydatów;
- żaden z kandydatów nie jest faworyzowany przez władze;
- wyborcy mają swobodny i nieograniczony dostęp do informacji i korzystają z niego;
- kandydaci mają równy dostęp do środków przekazu;
- jasne i zrozumiałe zasady głosowania, przeliczania głosów – przejrzysta ordynacja wyborcza;

Następnie podziel uczniów na tyle grup, ile istotnych cech dobrych wyborów zostało wymienionych (możesz zapisać je jeszcze raz zwięźle na nowym arkuszu). Rozdaj

flipczarty i markery. Każda z grup ma zastanowić się, co zrobić, aby wybory w jej szkole zbliżyły się pod tym względem do ideału. Swoje pomysły grupa ma przedstawić na plakacie – powinny one ilustrować kilka sposobów osiągnięcia danego celu. Następnie grupy na forum prezentują swoje plakaty, opowiadają o swoich pomysłach. Spytaj za każdym razem, czy możliwe jest osiągnięcie idealnego stanu – dlaczego nie?

(15 min.)

3. Podziel uczniów na pięć grup. Każda grupa zostaje „komitetem wyborczym” i ma za zadanie przygotować swój własny program na najbliższe wybory zarządu samorządu uczniowskiego. Powinien on być jak najbardziej realny – dotyczyć szkoły i jej problemów. Każda grupa wypisuje swoje postulaty programowe w formie haseł na flipczarcie, a następnie przedstawia na forum.

Podczas prezentowania przez grupy wyników swojej pracy należy zwrócić uwagę na cechy dobrego programu wyborczego. Musi być on wynikiem rozpoznania rzeczywistych problemów, być zwrócony do możliwie najszerzego grona wyborców, zawierać atrakcyjne, oryginalne pomysły, ale być przy tym realistyczny. Dobrze jest podsumować go zwięzłym hasłem wyborczym, umieszczanym później na plakatach. Zapytaj uczniów, jak w atrakcyjny sposób przekazać program potencjalnym wyborcom.

(12 min.)

4. Stwórz cztery grupy, rozdaj każdej z nich flipczarty zatytułowane kolejno: „ELEMENTY ORDYNACJI WYBORCZEJ”, „ZASADY KAMPANII”, „CECHY DOBREGO KANDYDATA”, „POMYSŁY NA DZIAŁANIA W NASZEJ SZKOLE”. Każda grupa ma za zadanie wypisać na nich kolejno – grupa A: co według nich powinno się znaleźć w ordynacji wyborczej, grupa B: jakie zasady powinny przyświecać kampanii wyborczej, grupa C: jakie cechy powinien mieć idealny kandydat, grupa D: co można/należy zmienić, czego brakuje naszej szkole? Każda grupa ma minutę-dwie na wypisywanie swoich propozycji na flipczarcie, następnie wymienia się kartkami z sąsiednią grupą, tzn. grupa A oddaje swój flipczart grupie B, grupa B – grupie C, grupa C – grupie D, a grupa D – grupie A. Każda z grup w ciągu kolejnych 2 minut dopisuje nowe sugestie i uwagi do tych już zapisanych na flipczarcie przez poprzednią grupę i przekazuje flipczart dalej wg tej samej zasady co powyżej. Powtarzamy przekazywanie flipczartów i dodawanie swoich uwag do czasu, aż każdy flipczart zatoczy pełne koło. Następnie, na forum ogólnym wspólnie omawiamy wypełnione flipczarty jeden po drugim.

Warto pamiętać, by wymieniono następujące elementy ordynacji wyborczej:

- zasady wyborów (pięcioprzymiotnikowe);

- warunki, jakie muszą spełniać kandydaci, zasady ich zgłaszania;
- sposób powołania, skład i zadania komisji wyborczej;
- czas trwania i zasady kampanii wyborczej;
- procedurę przeprowadzenia wyborów, liczenia głosów;
- tryb zgłaszania i rozpatrywania skarg wyborczych.

Po zakończeniu ćwiczenia możesz rozdać uczniom kopie materiału pomocniczego nr 1.

(12 min.)

Na koniec, w rozmowie z uczniami podkreśl znaczenie wyborów do samorządu uczniowskiego i zapytaj uczniów, co można zrobić, aby uczynić je istotnym wydarzeniem, angażującym społeczność szkolną i jak samemu stać się ich aktywnym uczestnikiem – zarówno jako wyborca, jak i kandydat.

Materiał pomocniczy nr 1

Co powinno znaleźć się w ordynacji wyborczej?

A. Zasady wyborów

Wybory powinny zostać zorganizowane w sposób demokratyczny, co oznacza, że powinny być:

1. **powszechne**, tzn. każdy uczeń ma prawo do udziału w głosowaniu,
2. **równe**, tzn. każdy uczeń ma jeden głos,
3. **bezpośrednie**, tzn. każdy głosuje osobiście,
4. **tajne**, tzn. wybór jest anonimowy, a warunki podczas wyborów zapewniają tajność aktu głosowania,
5. **większościowe**, tzn. wybory wygrywa kandydat (lub kandydaci z jednej listy wyborczej), który otrzymał najwięcej głosów.

B. Sposób organizacji wyborów

1. Powołajcie **szkolną komisję wyborczą** i jej przewodniczącego (np. losowo wybrany przedstawiciel każdej klasy, który nie zostanie kandydatem - tak utworzona komisja sama wybiera swego przewodniczącego) oraz ustalcie zakres jej obowiązków (np. rejestruje kandydatów, sporządza listy wyborców i karty do głosowania, czuwa nad przestrzeganiem zasad głosowania w czasie wyborów, oblicza i ogłasza wyniki głosowania – patrz str. 17).
2. Wyznaczcie i uzgodnijcie z dyrektorem **termin i miejsce wyborów** (np. 21.09 w godzinach od 9.00 do 15.00 w auli szkoły) – decydując się na przeprowadzenie wyborów danego dnia, sprawdźcie czy wybrany termin nie koliduje z obchodami jakiegokolwiek święta, apelem ogólnoszkolnym, czy w danym terminie połowa szkoły nie przebywa akurat na wycieczce klasowej.
3. Określcie **termin zgłaszania kandydatów** i warunki, jakie muszą oni spełnić (np. kandydować mogą jedynie uczniowie, którzy zbiorą dziesięć podpisów poparcia).

Uwaga: członkowie komisji nie mogą kandydować, ale mają prawo głosować tak samo jak wszyscy inni uczniowie.

4. Określcie **czas trwania i zasady** prowadzenia **kampanii wyborczej**:

⇒ kampania wyborcza trwa przez 2 tygodnie poprzedzające dzień głosowania;

- ⇒ w czasie kampanii nie wolno oczerniać kandydatów, niszczyć lub usuwać plakatów innych kandydatów;
- ⇒ dzień przed wyborami obowiązuje zakaz agitacji, tzw. cisza wyborcza,
- ⇒ jeśli ktoś uważa, że jeden z kandydatów narusza w swej kampanii zasady fair-play albo rozpowszechnia fałszywe informacje, zgłasza ten fakt do komisji wyborczej, która rozstrzyga spór.

Uwaga: jeszcze przed wyborami trzeba ustalić, kto będzie odpowiedzialny za posprzątanie szkoły usunięcie plakatów, ulotek itp.

5. Odpowiednio wcześniej **poinformujcie wszystkich** uczniów o organizacji młodzieżowych wyborów (termin, miejsce), ich zasadach (wybory są wolne, powszechne, bezpośrednie, równe, przeprowadzone w głosowaniu tajnym; konieczność posiadania legitymacji; czas głosowania; lista członków szkolnej komisji wyborczej; możecie także zacytować najważniejsze przepisy ordynacji wyborczej); powieście w widocznym miejscu instrukcję wyborczą (jak wygląda karta do głosowania, w jaki sposób ją wypełnić, lista zgłoszonych kandydatów).

Uwaga: Możecie poprosić nauczycieli Wiedzy o społeczeństwie w waszej szkole, aby włączyli się w przygotowania do wyborów i np. na tydzień wcześniej przeprowadzili we wszystkich klasach lekcję na temat zasad i organizacji wyborów do samorządu uczniowskiego oraz wadze i znaczeniu takich wyborów dla waszej szkoły. Gotowy scenariusz takiej lekcji wasi nauczyciele mogą pobrać ze strony: www.ceo.org.pl/samorzad

6. Przygotujcie **urnę oraz kabiny** do głosowania (gwarancja tajności).
7. Ustalcie, w jaki sposób wyborcy będą mogli wnosić **protest lub skargę** do szkolnej komisji wyborczej (instancją odwoławczą mógłby być dyrektor szkoły lub Opiekun SU), w razie gdyby w trakcie wyborów doszło do naruszenia zasad ich przeprowadzenia. Dopiero po rozpatrzeniu takich protestów komisja ogłaszałaby, że wyniki wyborów są ważne.

C. Zadania szkolnej komisji wyborczej:

- ⇒ przygotowanie listy wyborców – listy uczniów, którzy będą głosować (np. przepisanie wszystkich nazwisk z dzienników klas);
- ⇒ przygotowanie kart do głosowania - muszą na nich zostać wypisane nazwiska wszystkich kandydatów, najlepiej w porządku alfabetycznym. Trzeba też zamieścić na nich informację, w jaki sposób wyborcy mają głosować, np. stawiając krzyżyk przy nazwisku kandydata, którego popierają;
- ⇒ przygotowanie lokalu wyborczego (sali, w której odbędzie się głosowanie) - powinno w nim być miejsce, w którym każdy wyborca będzie mógł dokonać wyboru w tajemnicy, oraz urna wyborcza, do której będą wrzucane wypełnione karty do głosowania;
- ⇒ dbałość o sprawną organizację samego głosowania oraz przestrzeganie zasad głosowania;

- ⇒ rozstrzyganie skarg i zażaleń uczniów odnośnie kampanii wyborczej lub przebiegu wyborów czy decydowanie o wykluczeniu danego kandydata/danej listy wyborczej za łamanie regulaminu wyborów.

D. W dniu wyborów:

- ⇒ W trakcie głosowania w lokalu wyborczym przez cały czas muszą znajdować się członkowie komisji wyborczej. Sprawdzają oni tożsamość zgłaszających się wyborców (w dużych szkołach niezbędne może okazać się wprowadzenie obowiązku okazania legitymacji szkolnej, by wykluczyć ewentualne oszustwa) i wydają im karty do głosowania.

Uwaga: głosować można wyłącznie osobiście, nikomu nie można przekazać swojego głosu. Wyjątkiem tu należy określić sytuację, kiedy ktoś z przyczyn np. zdrowotnych nie może pojawić się danego dnia w szkole – wówczas możecie zastanowić się nad zastosowaniem alternatywnych form głosowania, takich jak głosowanie korespondencyjne (podanie zaznaczonej karty do głosowania w zaklejonej kopercie przez kolegę/koleżankę) czy głosowanie przez pełnomocnika (pisemne oświadczenie osoby nieobecnej, że jej głos odda w zastępstwie i zgodnie z jej wolą osoba X).

- ⇒ Wyborcy potwierdzają otrzymanie karty, składając podpis przy swoim nazwisku na liście wyborczej. Każdy wyborca może głosować tylko raz i komisja może mu wydać tylko jedną kartę do głosowania (komisja nie przyjmuje żadnych tłumaczeń, np. zazaczyłem nie tego kandydata, którego chciałem).
- ⇒ Po zamknięciu lokalu wyborczego komisja otwiera urnę (w czasie trwania głosowania nikomu nie wolno było tego robić, pod groźbą unieważnienia wyborów) i przystępuje do obliczania wyników. W pierwszej kolejności liczy, ile głosów zostało oddanych - skrupulatna komisja powinna porównać liczbę oddanych głosów z liczbą wydanych kart do głosowania - ta pierwsza nie może być większa od drugiej, jeśli jest większa, istnieje poważne podejrzenie, że ktoś dopuścił się fałszerstwa wyborczego.
- ⇒ Potem komisja oddziela głosy nieważne (te, na których zaznaczono więcej niż jednego kandydata bądź nie zaznaczono żadnego) i oblicza, ile ważnych głosów otrzymał każdy z kandydatów.
- ⇒ Na zakończenie swojej pracy komisja spisuje i ogłasza wyniki wyborów. Taki komunikat powinien zawierać następujące informacje:
- a) liczbę oddanych głosów,
 - b) liczbę głosów nieważnych,
 - c) wyniki uzyskane przez wszystkich kandydatów (lub listę) w kolejności od najlepszego do najgorszego,
 - d) wskazanie, którzy z kandydatów wygrali wybory (weszli w skład zarządu SU) – pogratulowanie zwycięzcom i podziękowanie wszystkim za udział w wyborach.

Materiał pomocniczy nr 2

WZÓR ORDYNACJI WYBORCZEJ – WYBORY ZARZĄDU SAMORZĄDU UCZNIOWSKIEGO

ORDYNACJA WYBORCZA

§ 1

Organy wybieralne SU: Zarząd SU, Przedstawiciele Samorządów Klasowych oraz Opiekun SU wybierani są co roku w miesiącu Wybory do organów SU są równe, tajne, powszechne, bezpośrednie i większościowe.

§ 2

Prawo głosowania (czynne prawo wyborcze) posiada każdy uczeń szkoły.

§ 3

Prawo kandydowania (bierne prawo wyborcze) na:

- a. stałego członka Zarządu SU – posiada każdy uczeń szkoły,
- b. Przedstawiciela Samorządu Klasowego – posiada każdy uczeń danej klasy,
- c. Opiekuna SU – posiada każdy członek rady pedagogicznej.

§ 4

Wybory Przedstawicieli Samorządów Klasowych odbywają się najpóźniej na 3. godzinie wychowawczej w nowym roku szkolnym. Nad ich prawidłowym przebiegiem czuwa wychowawca. Przedstawicielem Samorządu Klasowego zostaje osoba, która w głosowaniu uzyskała największą ilość głosów.

§ 5

Ogólnoszkolne wybory do Zarządu SU oraz Opiekuna SU przeprowadza Szkolna Komisja Wyborcza w skład której wchodzi 1 losowo wybrany przedstawiciel każdej klasy, który nie jest kandydatem.

§ 6

Szkolna Komisja Wyborcza powoływana jest na 3 tygodnie przed ustalonym przez dyrekcję szkoły terminem wyborów. Do jej obowiązków należy:

- a. przyjęcie zgłoszeń od kandydatów,
- b. określenie i ogłoszenie nazwisk kandydatów oraz zasad prowadzenia kampanii wyborczej przynajmniej na 2 tygodnie przed terminem wyborów,
- c. przygotowanie wyborów,
- d. ogłoszenie terminu i miejsca wyborów,
- e. przeprowadzenie wyborów,
- f. obliczenie głosów,
- g. sporządzenie protokołu z wyborów i ogłoszenie ich wyników.

§ 7

Ogólnoszkolne wybory dokonują się w następujący sposób:

1. Kandydaci prowadzą kampanię wyborczą w czasie 2 tygodni przed ustalonym przez dyrekcję szkoły terminem wyborów i według zasad określonych przez Szkolną Komisję Wyborczą.
2. Na kartach do głosowania nazwiska kandydatów do Zarządu SU oraz na Opiekuna SU umieszczone są w kolejności alfabetycznej.
3. Głosowanie dokonuje się poprzez stawienie się przed Szkolną Komisją Wyborczą w określonym miejscu i terminie, przedstawienie legitymacji uczniowskiej

członkom Komisji, złożenie podpisu na liście oraz wypełnienie kart do głosowania wg instrukcji na niej zamieszczonej i wrzucenie karty do urny wyborczej.

4. Opiekunem SU zostaje nauczyciel, który otrzymał największą liczbę głosów.
5. Członkami Zarządu SU zostaje pierwszych osób, które otrzymało największą liczbę głosów.
6. Przewodniczącym Zarządu SU zostaje osoba, która otrzymała największą liczbę głosów w głosowaniu spośród wszystkich wybranych członków Zarządu SU.
7. Wiceprzewodniczącym Zarządu SU zostaje osoba, która otrzymała drugą w kolejności liczbę głosów spośród wszystkich wybranych członków Zarządu SU.
8. Jeżeli ze względu na równość liczby głosów oddanych na kandydatów zaistnieje trudność w dzieleniu mandatów, Szkolna Komisja Wyborcza zarządza wybory uzupełniające.

§ 8

1. Mandat członka Zarządu SU oraz Przedstawiciela Samorządu Klasowego wygasa w razie:

- a. rezygnacji,
- b. końca kadencji,
- c. po ukończeniu nauki w szkole.

2. Mandat Opiekuna SU wygasa w razie:

- a. rezygnacji,
- b. końca kadencji,
- c. odwołania decyzją dyrekcji szkoły lub rady pedagogicznej.

3. Jeśli wygaśnięcie mandatu następuje w trakcie kadencji:

- a. w miejsce Przedstawiciela Samorządu Klasowego – samorząd klasowy powołuje osobę pełniącą jej obowiązki na czas określony lub przeprowadza uzupełniające wybory,
- b. w miejsce stałych członków Zarządu SU - Zarząd SU powołuje osoby pełniące ich obowiązki na czas określony lub przeprowadza uzupełniające wybory powszechne,
- c. w przypadku Przewodniczącego Zarządu SU – na czas określony obowiązki Przewodniczącego pełni Wiceprzewodniczący lub przeprowadza się uzupełniające wybory powszechne,
- d. w przypadku wygaśnięcia mandatu Opiekuna SU – Zarząd SU w ciągu miesiąca od chwili wygaśnięcia mandatu przeprowadza uzupełniające wybory powszechne, a w tym czasie obowiązki Opiekuna pełni tymczasowo dyrektor szkoły.